

DALALAB

Lärprojekt: Planera för hållbarhet och utvecklingskraft

Träff 2, 2023-09-21

Syfte

Syftet med DalaLab är att...

- stärka samhandling,
- öka lärandet om drivkrafter och metoder, och
- underlätta gemensamma initiativ

... för att främja en hållbar regional utveckling i enlighet med Dalastrategin 2030 och Agenda 2030.

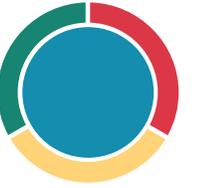

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Det här gäller i DalaLab

- Vi tar tillsammans ansvar för lärprocessen.
 - Värdesätt olikhet och andras perspektiv.
 - Var generös!
 - Ha respekt för varandra och det du får höra i gruppen.
-

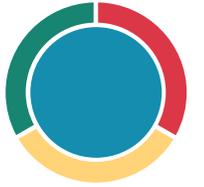
**Vi lär av varandra och det blir vad vi
tillsammans gör det till!**

DalaLab - forum för ett hållbart Dalarna - Region Dalarna

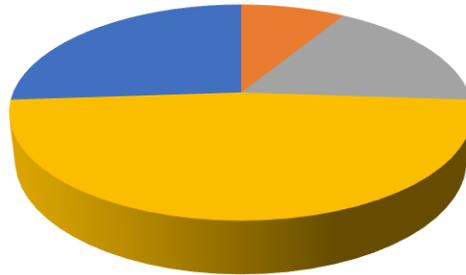
Tankar sen sist?

Utvärdering, lärprojekt Översiktsplanering 3 maj

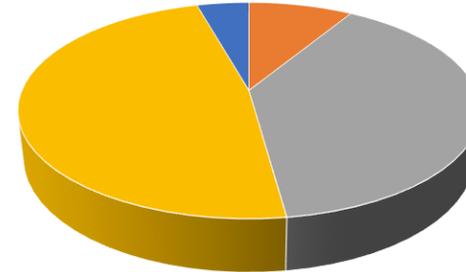

Dagen gav mig nya kunskaper

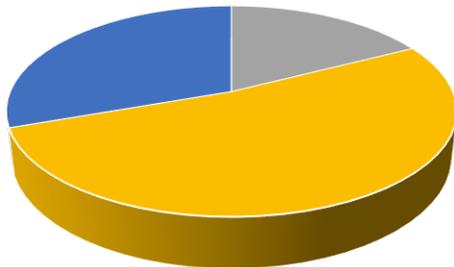
■ 1 (instämmer inte alls) ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5 (instämmer helt)

Dagen gav mig praktiskt stöd i mitt arbete

■ 1 (instämmer inte alls) ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5 (instämmer helt)

Dagen gav mig nya/fördjupade
kontakter

■ 1 (instämmer inte alls) ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5 (instämmer helt)

*Intressant. Jag tror på konceptet. Inspirerad!
Bra initiativ! Gillar idén med fyra möten som utvecklar
samma fråga. Ser fram emot fortsättningen.*

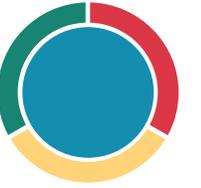
Gärna mer workshop / mer utrymme för diskussion

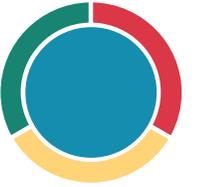
Upplägg för dagen

9.30 – 10.00	Fika
10.00	Hej och välkomna!
10.10	Vad har hänt sen sist? Omvärldspan.
10.30-10.50	Planering för ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet
10.50	Kort paus
10.55-11.25	Vilka är utmaningarna och hur ser de ut?
11.25	Reflektion i grupper
11.40	Lunch
12.30	Planering för grön omställning och konkurrenskraft
13.10	Organisering och förankring
13.55	Paus
14.10	Diskussion i grupper utifrån "valfritt" tema
14.40	Avrundning Inför nästa träff - utvärdering

Omvärldsspan

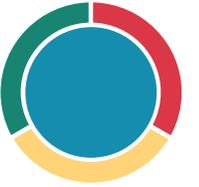

Förvaltningschefsnätverket för samhällsbyggnad

Tema: Utmaningar och vägar framåt inom fysisk planering

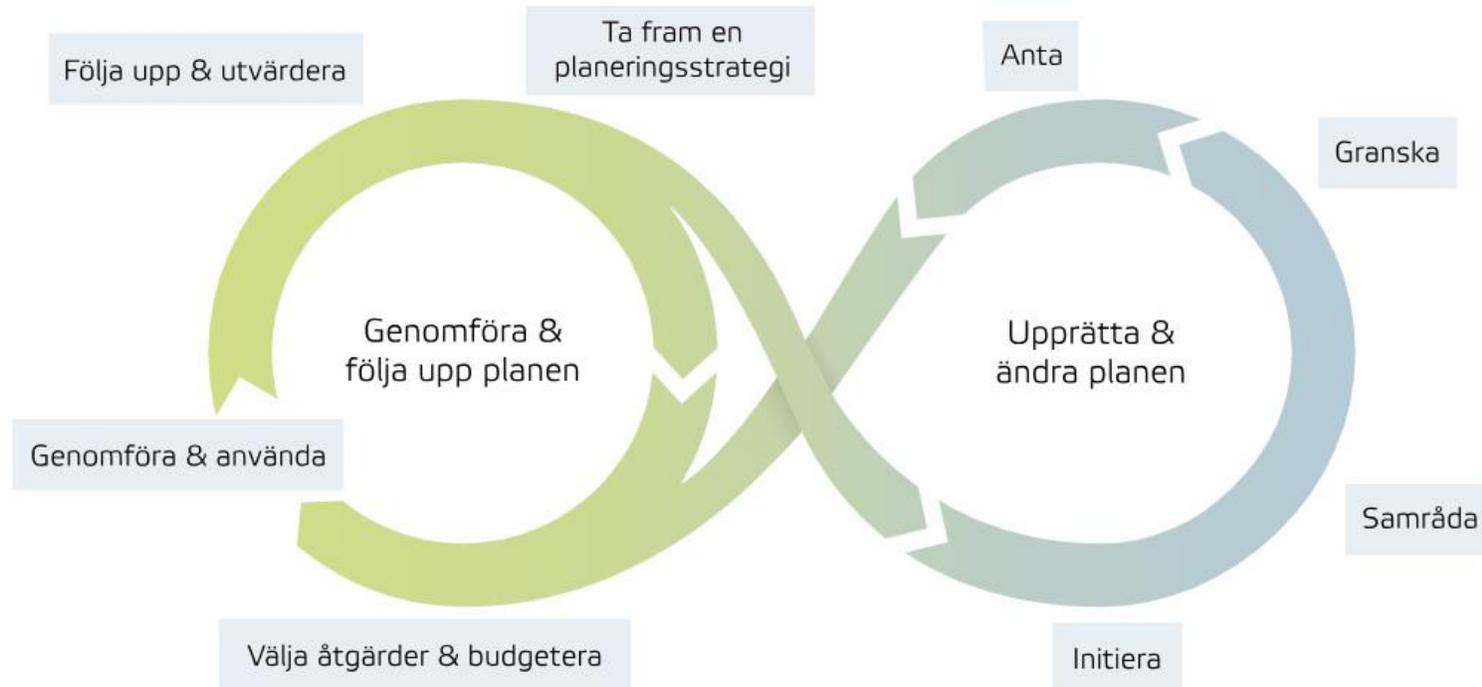
- Ekonomi
- Marknaden
- Regelverk
- Energifrågan
- Motstående intressen
- Kortsiktighet vs. långsiktighet

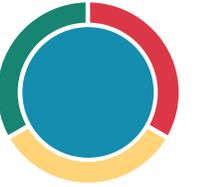
- Politiken vill prioritera det som ligger närmast i tid och prioriterar bort ÖP-arbete.
- Byggvänlig kommun – fokusera på bygglov/detaljplan.
- Styrdocumentströtthet hos politiken
- Hur förhåller sig hållbarhetsprogram och andra strategiska dokument och strategier till ÖP/planeringsstrategin?
- Håller inriktningarna i ÖP över tid?
- Bristfällig förankring både internt och externt av ÖP.

Från linjär till ständigt aktuell

– Att forma en kontinuerlig översiktsplanering

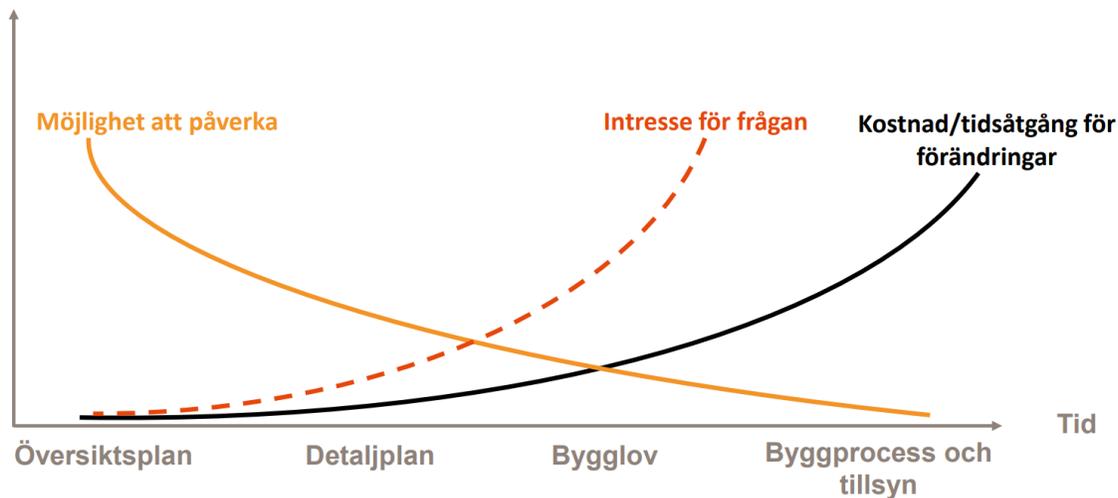

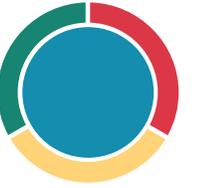

Vad ska vi ha den översiktliga planeringen till?

- Handlingsberedskap genom kunskapsuppbyggnad, politisk förankring, samverkan och dialog
- Visa inriktning för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön
- Strategiska vägval som effektiviserar den efterföljande processen

Påverkanskurvan

Nya förutsättningar för den översiktliga planeringen

Ökat fokus på strategiska frågor kopplat till mark- och vattenanvändning i hela landet

Ökade förväntningar från omvärlden på kommunernas översiktsplaner

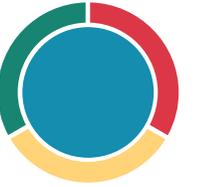
Ökade krav på den översiktliga planeringen

Digitalisering

Styrkan sitter ofta i kartan!

Planeringsstrategi

Syfte

Främja en kontinuerlig översiktsplanering för att hålla översiktsplanen aktuell

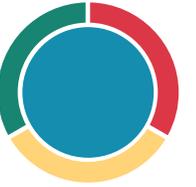
Innehåll

- Beskrivning av ändrade planeringsförutsättningar.
- Kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering
- Översiktsplanens aktualitet i förhållande till innehållskraven

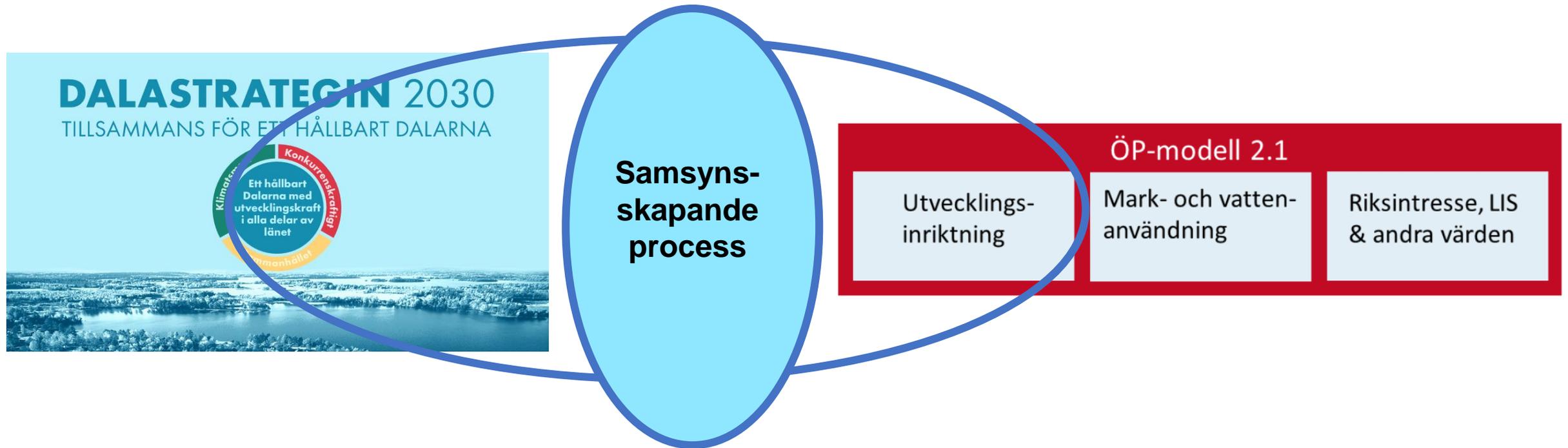
Tankar kring fortsatta arbetet eller efter framtagandet

Vilka åtgärder jobbar vi vidare med? Vad är fokus och vilka strategiska frågor är mest angelägna och nödvändiga för oss att prioritera? Hur ser förväntan från medborgare/omvärld ut? Kan vi tänka nytt kring framtagande och uppdatering av nulägesbeskrivningar/allmänna intressen? osv

Ett verktyg för att strukturera arbetet!

Skärningspunkten i vilken den regionala och kommunala planeringen möts

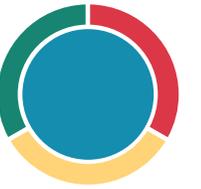

Territoriella perspektiv på den gröna industrialiseringen – Sverker Lindblad

Hur kan instrumenten utvecklas och mötas bättre? Här finns utvecklingspotential!

ÖP-arna skulle behöva vara mer strategiska i sina utvecklingsinriktningar för att kunna lyftas ihop bättre med den regionala planeringen, vilken i sin tur skulle behöva ha fler kartor och då fungera bättre som underlag till ÖP-arna.

Planering för ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet

DALASTRATEGIN 2030

TILLSAMMANS FÖR ETT HÅLLBART DALARNA

Linnéa Hassis
Regionala utvecklingsförvaltningen
Region Dalarna

Dalastrategin 2030

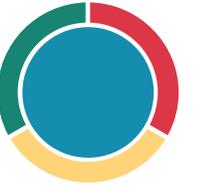
– Tillsammans för ett hållbart Dalarna

- Hållbarhet och samhällsutmaningarna är i fokus
- Ett resultatriktat genomförande med en systematisk uppföljning
- Ett gemensamt dokument men framförallt en gemensam process

Vad är en regional utvecklingsstrategi (RUS)?

- Samlad och sektorsövergripande strategi för det regionala utvecklingsarbetet
- Ska innehålla mål, inriktningar och prioriteringar på lång sikt
- Strategin ska bidra till samverkan mellan län, och aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå
- Vara vägledande i regionens arbete med strukturfondsprogram, samt i arbetet med att konstruera andra typer av regionala strategier och program
- Ska upprättas utifrån en analys av utvecklingsförutsättningarna i länet

Lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar

Verksamhetsplaner hos exempelvis:

- Näringsliv
- Myndigheter
- Civilsamhällets organisationer

Regionplan, verksamhetsplan och andra interna planer Region Dalarna

Kommunala planer exempelvis översiktsplaner

Regionala delstrategier och handlingsplaner exempelvis:

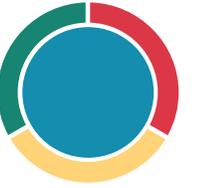
- Länstransportplan
- Kultur- och bildningsplan
- Dalarnas strategi för regional innovation
- Regional energi- och klimatstrategi

Dalastrategin

EU:s gröna giv

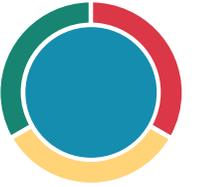
Nationell strategi för hållbar regional utveckling

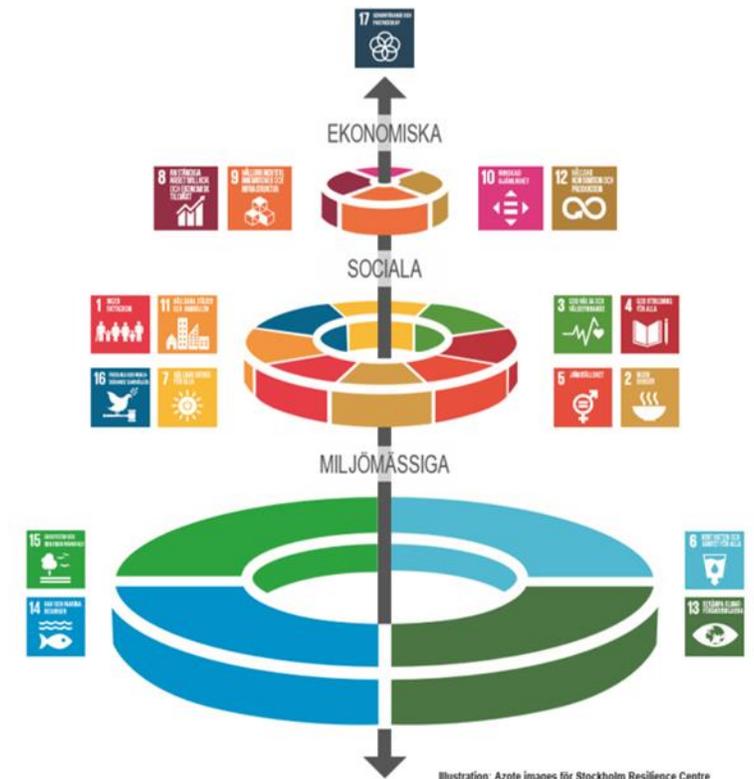

Ett **hållbart** Dalarna
med **utvecklingskraft**
i **alla delar av länet.**

Tre hållbarhetsdimensioner

- **Miljömässig hållbarhet** – Den miljömässiga dimensionen i regional utveckling handlar om att säkerställa att ekosystemen fortsätter leverera de tjänster som samhället är beroende av.
- **Ekonomisk hållbarhet** – Den ekonomiska dimensionen av hållbarhet i det regionala utvecklingsarbetet handlar om att skapa konkurrenskraft och sysselsättning vilket uppnås genom att använda, hushålla med och förädla idéer och resurser, på ett miljömässigt och socialt hållbart sätt. Med ett cirkulärt system där resurser och värden ständigt återskapas främjas en ekonomiskt hållbar utveckling.
- **Social hållbarhet** - Den sociala dimensionen av hållbarhet i det regionala utvecklingsarbetet handlar om att alla människor, utifrån sina behov och förutsättningar, ges likvärdiga möjligheter att delta i samhällsutvecklingen.

Ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet

Ett klimatsmart Dalarna

- Resurseffektivt utan klimatpåverkan
- Hållbar och resurseffektiv mobilitet
- Robusthet och resiliens vid klimatförändringar

Ett konkurrenskraftigt Dalarna

- Livskraftigt näringsliv för hållbar tillväxt
- Väl utvecklad och hållbar transportinfrastruktur
- En väl fungerande kompetensförsörjning
- En nyskapande och innovativ region

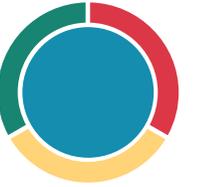
Ett sammanhållet Dalarna

- Goda livsmiljöer med känsla av närhet
- Engagemang och delaktighet för en hållbar utveckling
- En inkluderande, jämlik och jämställd region med god hälsa

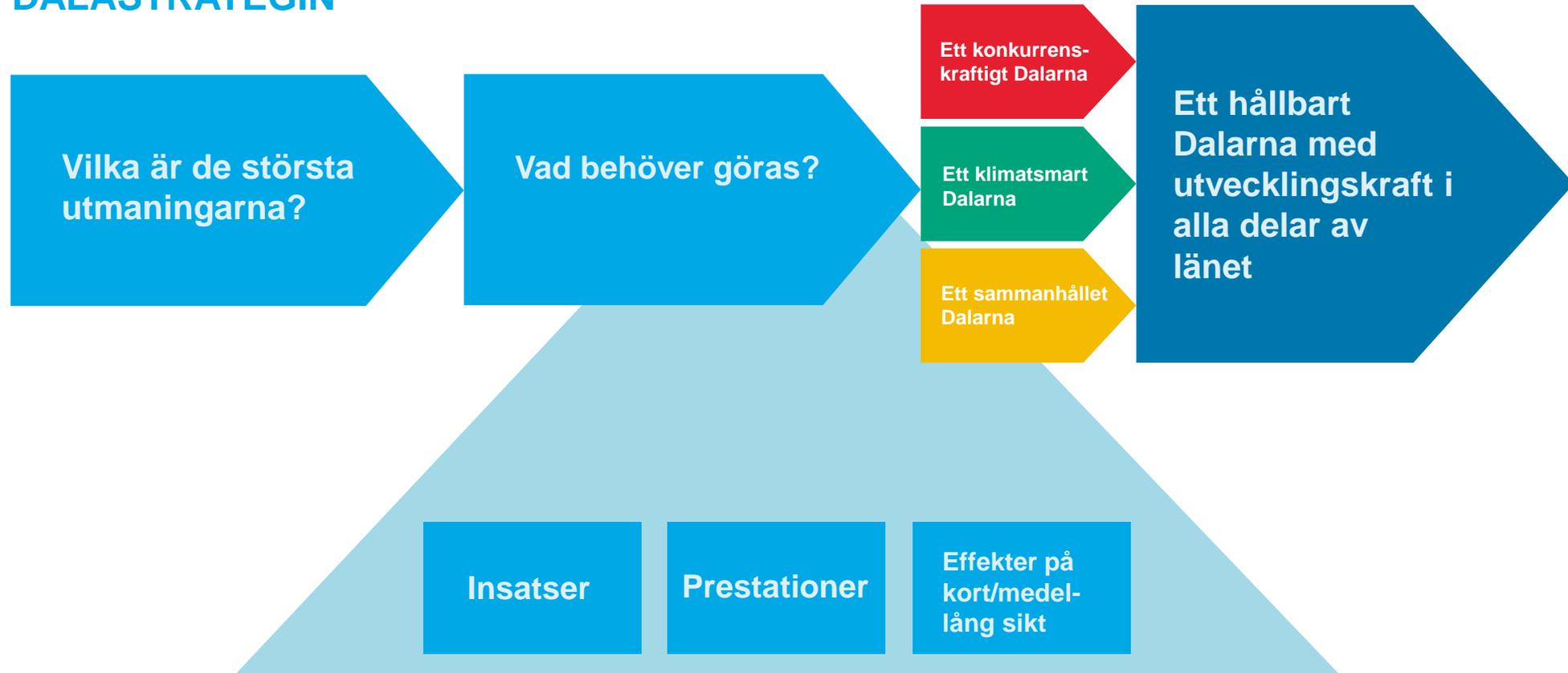
Förändringslogik

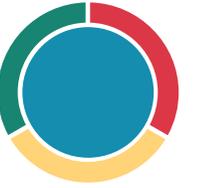

En systematik för att beskriva kopplingen mellan utmaningar och mål, och vad som behöver göras.

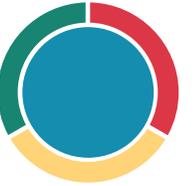
DALASTRATEGIN

DALASTRATEGIN

ETT KONKURRENSKRAFTIGT DALARNA: INDIKATORER

Representation i chefspositioner

Ginikoefficient¹³

Internationaliseringsgrad

Branschbredd och branschstruktur

Nyföretagande

Andel av transporter via olika trafikslag

Tillgänglighet (restid) till arbetsplatser/skolor

Infrastrukturinvesteringar

Matchningsgrad

Andel sysselsatta

Långtidsarbetslöshet

Andel unga som inom fyra år fullföljer gymnasieutbildning

Andel högskoleutbildade i befolkningen

Etableringstid för nyanlända

Investeringar i FoU

Andel sysselsatta

ETT KLIMATSMART DALARNA: INDIKATORER

Utsläpp av klimatpåverkande växthusgaser

Energiproduktion

Energieffektivitet

Insamlat hushållsavfall (kg/person)

Avfall/BRP

Laddinfrastruktur för fordon

Andel kollektivt resande

Självförsörjningsgrad av energi och livsmedel

Andel hektar formellt skyddad produktiv skogsmark

Arealen betesmark och areal med särskilt höga biologiska värden

ETT SAMMANHÅLLET DALARNA: INDIKATORER

Trångboddhet

Boendetyper

Tillgång till service och tjänster

Tillgänglighet till vård

Deltagande i det civila samhället

Andel av hushåll som har tillgång till bredband

Valdeltagande

Tillit till andra människor

Digitalt deltagande

Andel invånare i ekonomiskt utsatta hushåll

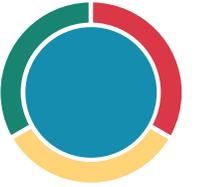
Andel unga som upplever att de är delaktiga i sin kommun

Självskattad hälsa

Vad är utvecklingskraft?

Hur kan vi gemensamt stärka vår utvecklingskraft?

Vilka är
de största
utmaningarna?

Vad behöver göras?
- Verka för en stärkt lokal
och regional
utvecklingskapacitet

Målet:
Ett hållbart
Dalarna med
utvecklingskraft i alla
delar av
länet

Kunskap och analys

Samverkan och
nätverk

Kommunikation och
påverkan

Finansiering

Processtöd

Platsperspektivet

”... med utvecklingskraft i alla delar av länet.”

Tankar?

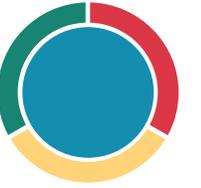

- Ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft?

Peter Möller, Regionala utvecklingsförvaltningen, Region Dalarna

Utmaningar i stora drag

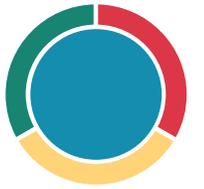

Klimatförändringarna
tilltar, utsläppen ökar...

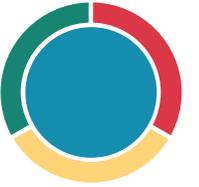
Inflationen drabbar alla,
men mer kännbart för
de med små
ekonomiska marginaler

Allt färre i arbetsför ålder
innebär en allt mer
tilltagande
arbetskraftsbrist

Agenda 2030 och de odelbara målen

DALASTRATEGIN 2030: Ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet

Ett klimatsmart Dalarna

- Resurseffektivt utan klimatpåverkan
- Hållbar och resurseffektiv mobilitet
- Robusthet och resiliens vid klimatförändringar

Ett konkurrenskraftigt Dalarna

- Livskraftigt näringsliv för hållbar tillväxt
- Väl utvecklad och hållbar transportinfrastruktur
- En väl fungerande kompetensförsörjning
- En nyskapande och innovativ region

Ett sammanhållet Dalarna

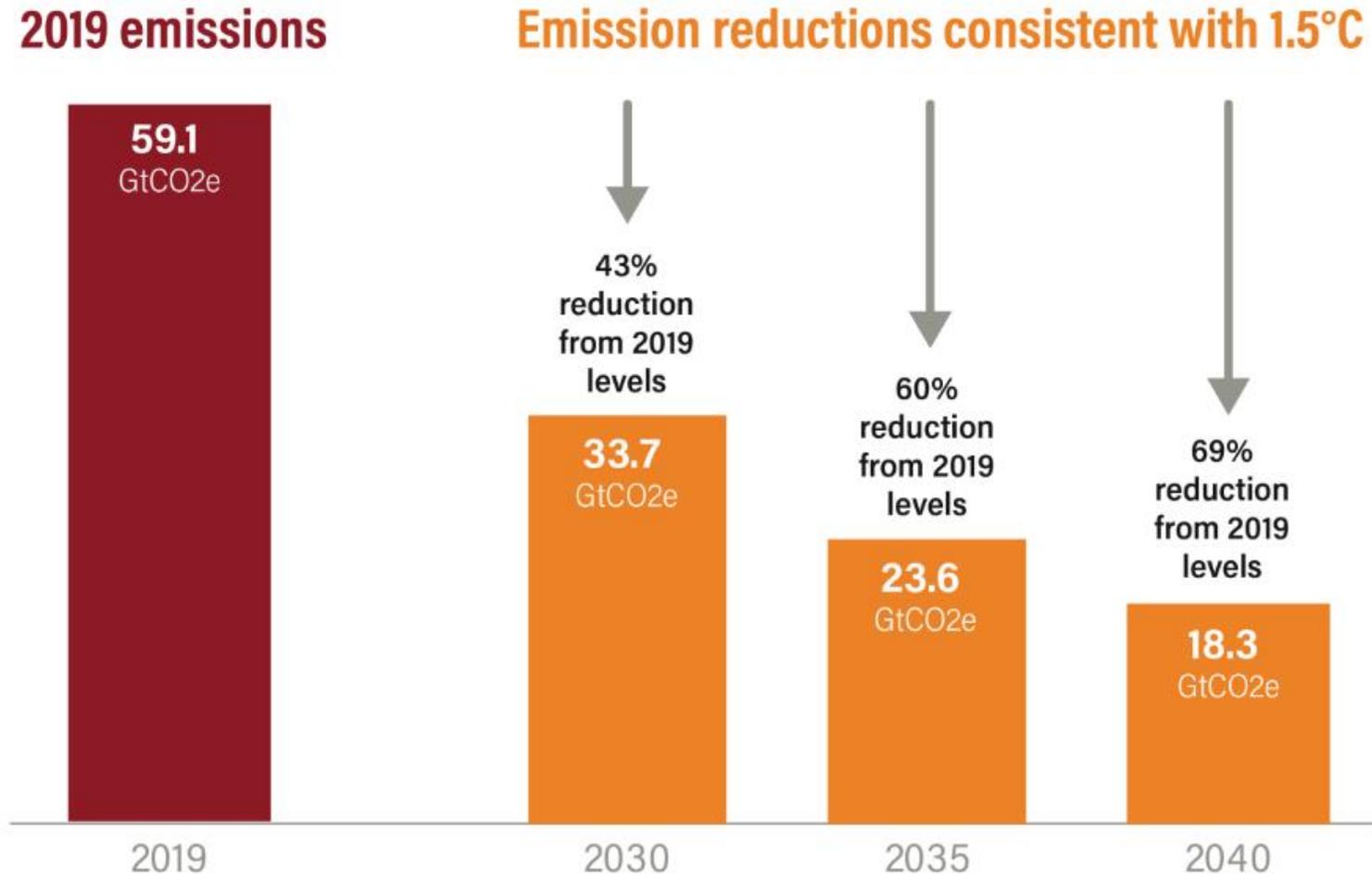
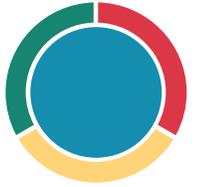
- Goda livsmiljöer med känsla av närhet
- Engagemang och delaktighet för en hållbar utveckling
- En inkluderande, jämlik och jämställd region med god hälsa

Ett klimatsmart Dalarna

- ❖ Resurseffektivt utan klimatpåverkan
- ❖ Hållbar och resurseffektiv mobilitet
- ❖ Robusthet och resiliens vid klimatförändringar

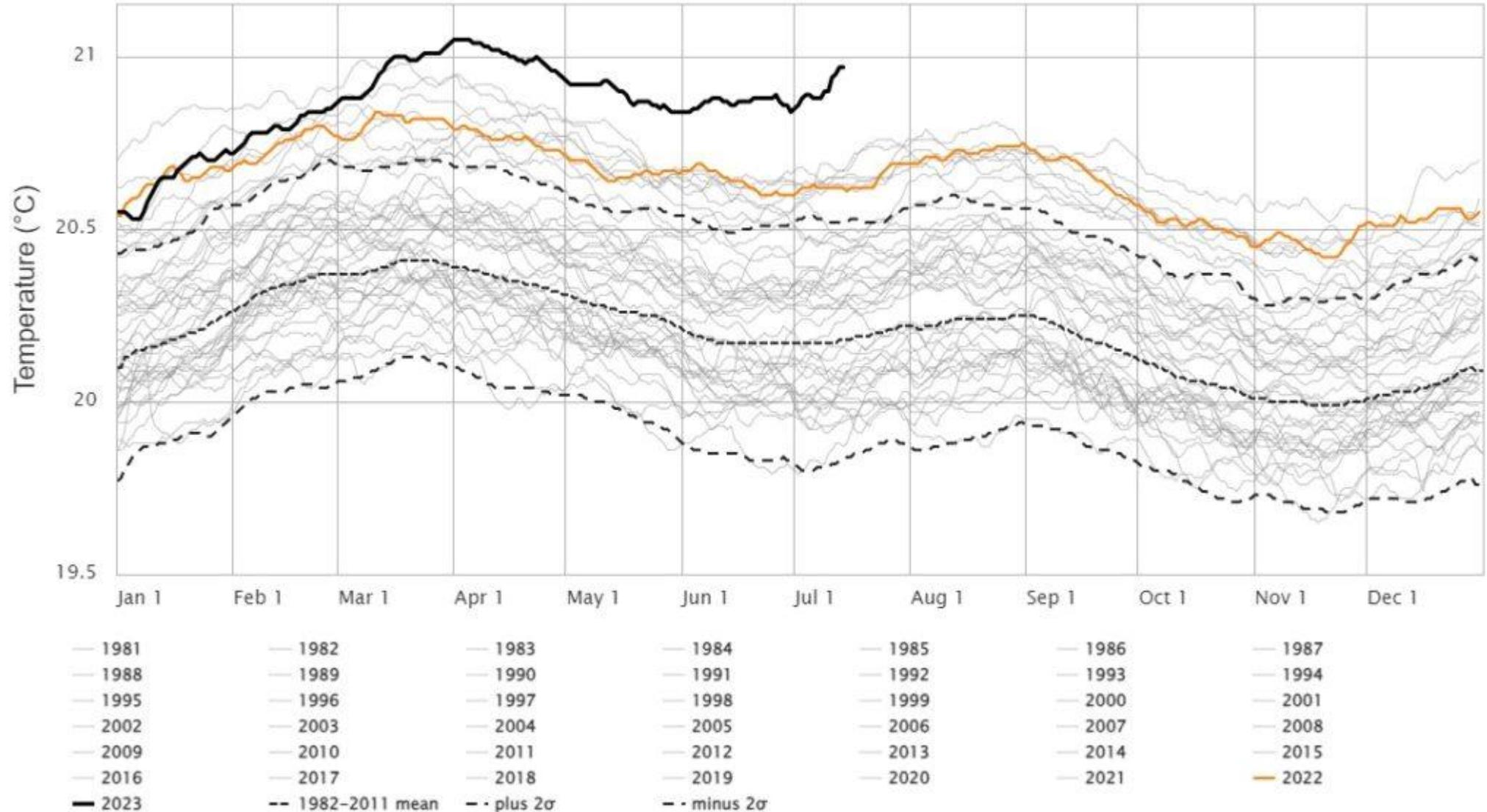
En dramatisk omställning krävs – oavsett

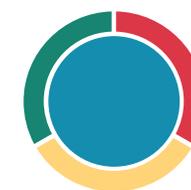
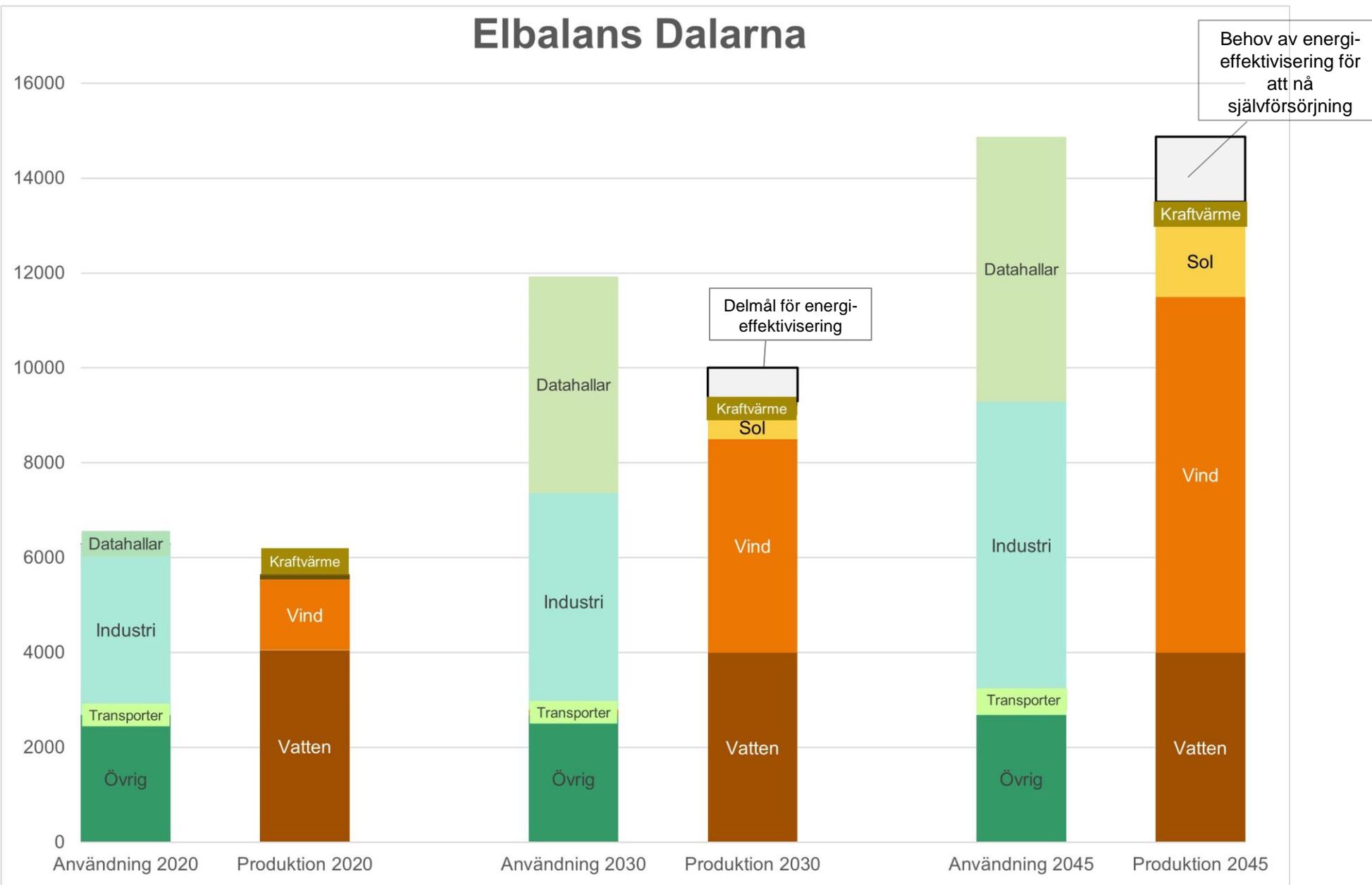
Notera:
IPCCs analys av hur
utsläppen behöver
begränsas för att orsaka
högst 1,5 graders global
temperaturökning.

SST World (60S-60N)

NOAA OISST V2.1 | ClimateReanalyzer.org, Climate Change Institute, University of Maine

Elbalans Dalarna

Green transition in Sweden

- Transition on its way: **-27% decrease** in greenhouse gas emissions from production since 2008
- More efficient production technologies, use of renewable energy sources, green innovation, changed consumption patterns
- **Green investments** in northern Sweden: around 98 billion Euro committed (Fossil free steel: Hybrit in Lulea and Gällivare; Green industrial park: Haraholmen in Piteå, Europe's largest onshore windfarm: Markbygden in Piteå, Climate-neutral industrial area, battery production: Northvolt in Skellefteå, Electrical aviation: Skellefteå, etc.)
- **Key factors:** Accessible and cheaper renewable energy and supply of raw materials (2023: LKAB mining company announced the discovery of a one million tonnes deposit of rare earths in Kiruna)
- **Challenges:** meeting the increasing demand for renewable energy, access to raw material essential for green technologies, incl. wind turbines and electric vehicles; domestic material consumption, insufficient grid capacity for electric infrastructure

Ett sammanhållet Dalarna

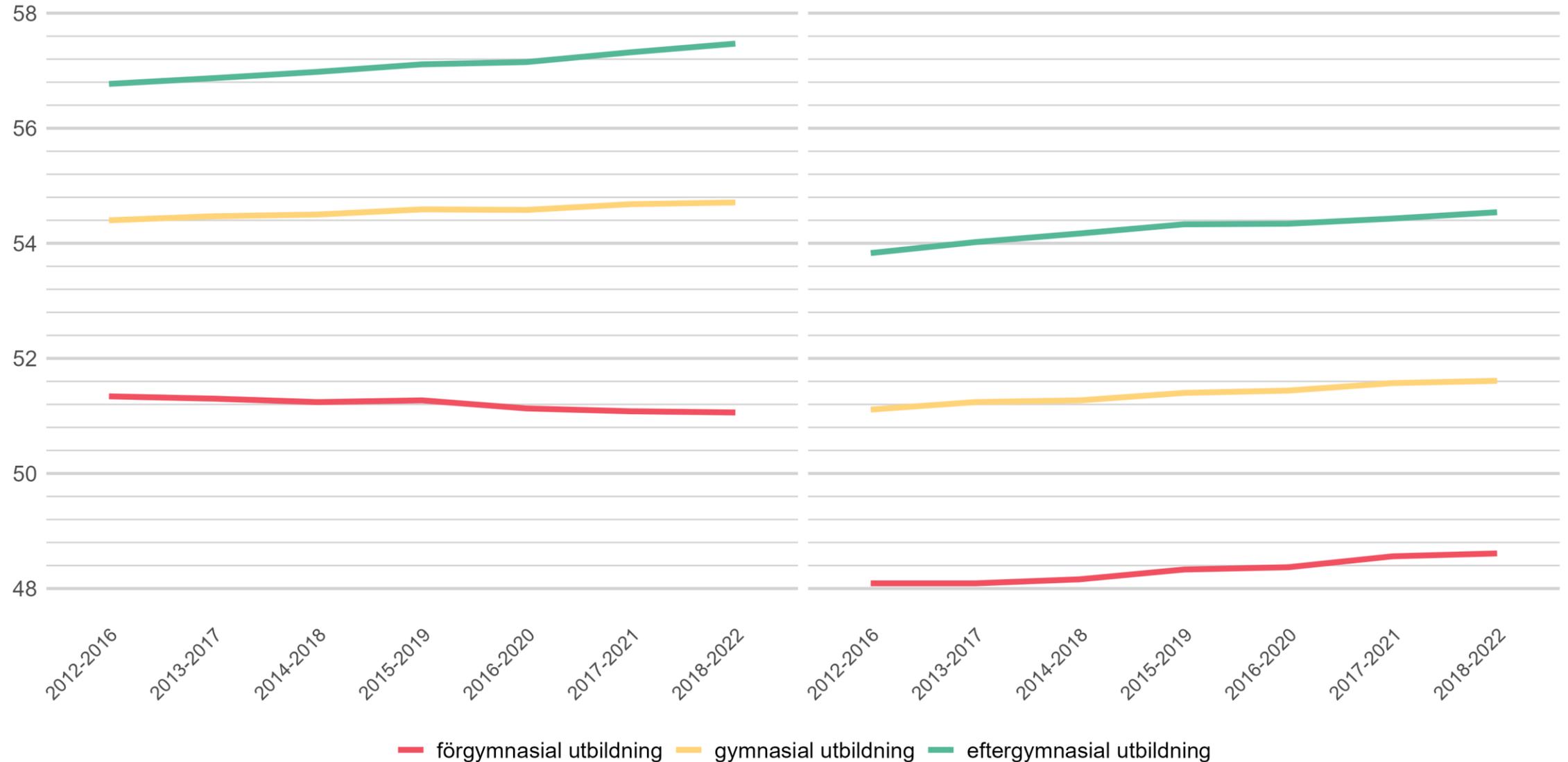

- ❖ Goda livsmiljöer med känsla av närhet
- ❖ Engagemang och delaktighet för en hållbar utveckling
- ❖ En inkluderande, jämlik och jämställd region med god hälsa

Återstående medellivslängd vid 30 års ålder i Sverige

kvinnor

män

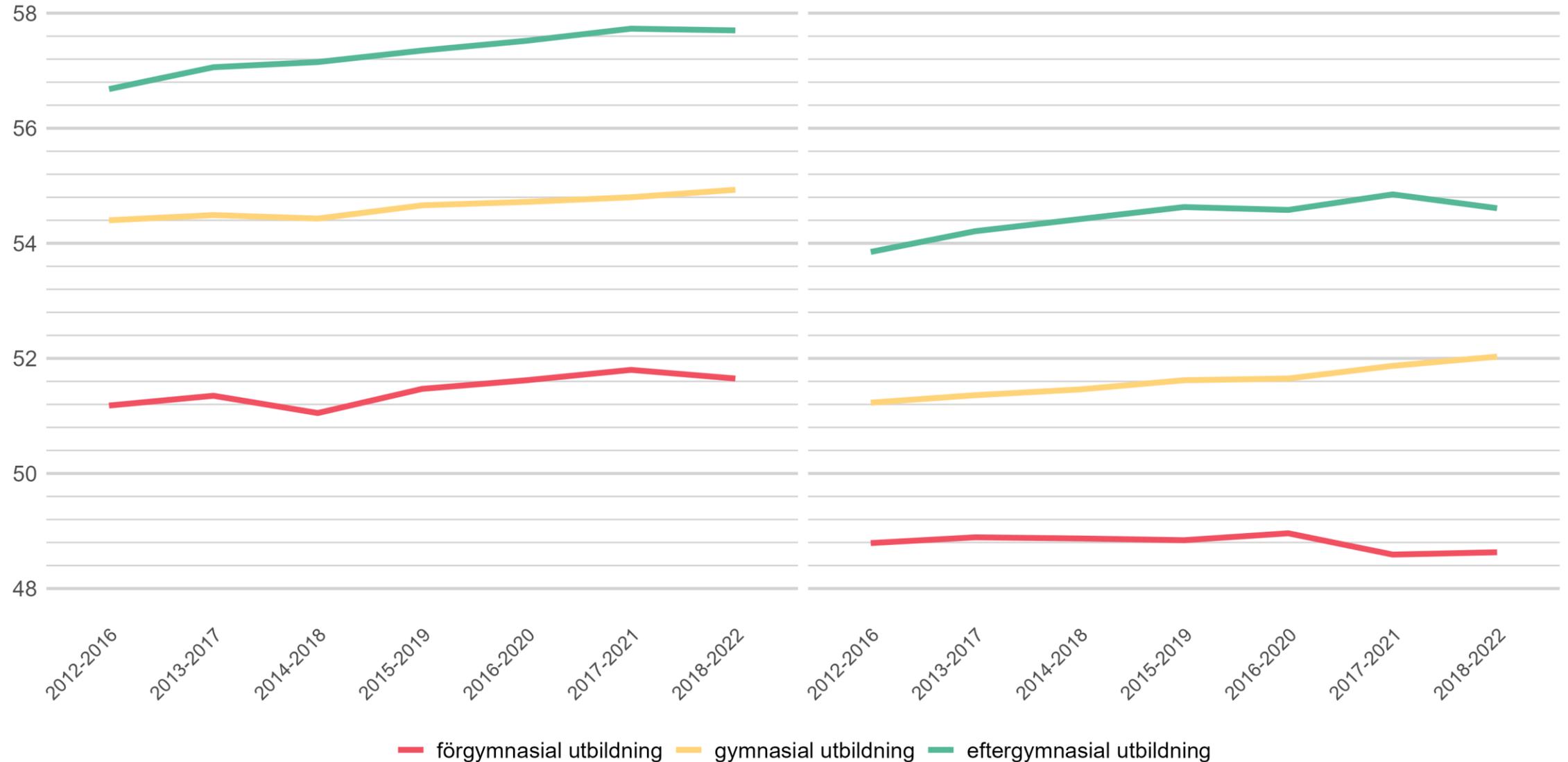

Källa: Demografisk analys - Befolkning, SCB:s öppna statistikdatabas
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

Återstående medellivslängd vid 30 års ålder i Dalarna

kvinnor

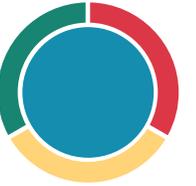
män

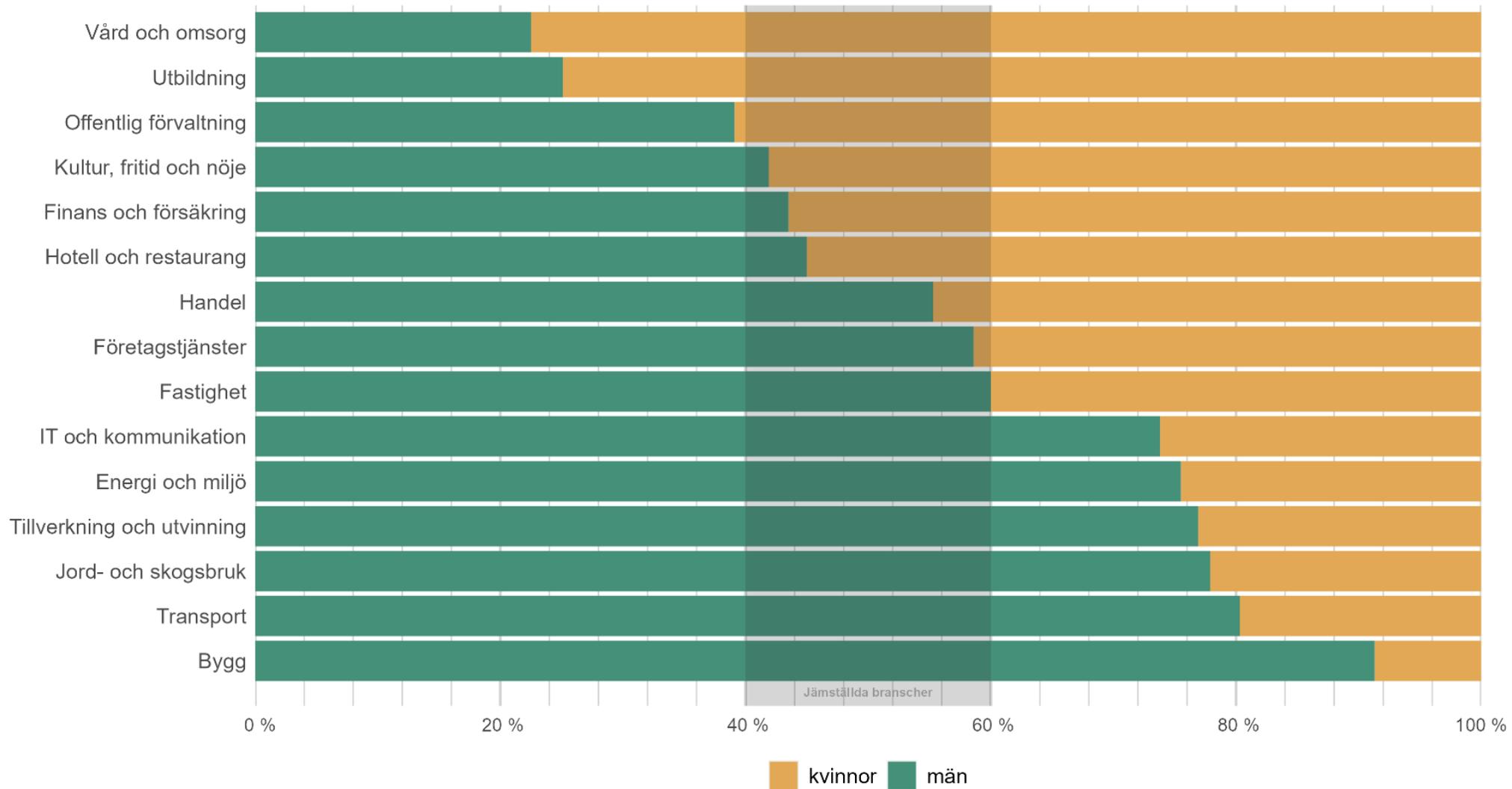
Källa: Demografisk analys - Befolkning, SCB:s öppna statistikdatabas
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

2023-09-20

Regional utvecklingsstrategi 2021-2030

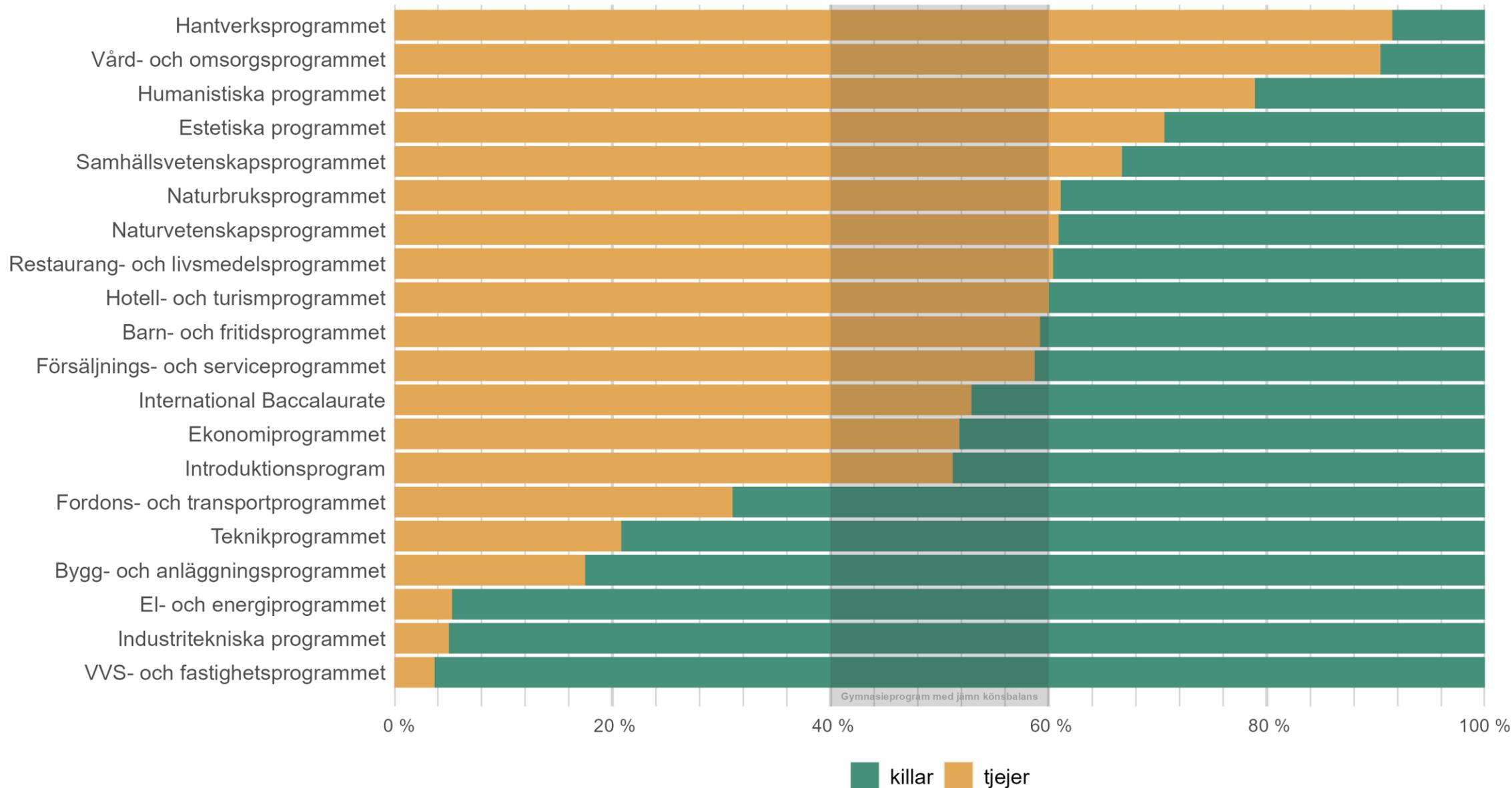
Sysselsatta 16-79 år per bransch och kön i Dalarna i jun 2023

Källa: RAMS i SCB:s öppna statistikdatabas, Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna
Det gråa fältet i diagrammet illustrerar jämställd könsfördelning, dvs. där andelen kvinnor och män faller inom 40-60 %

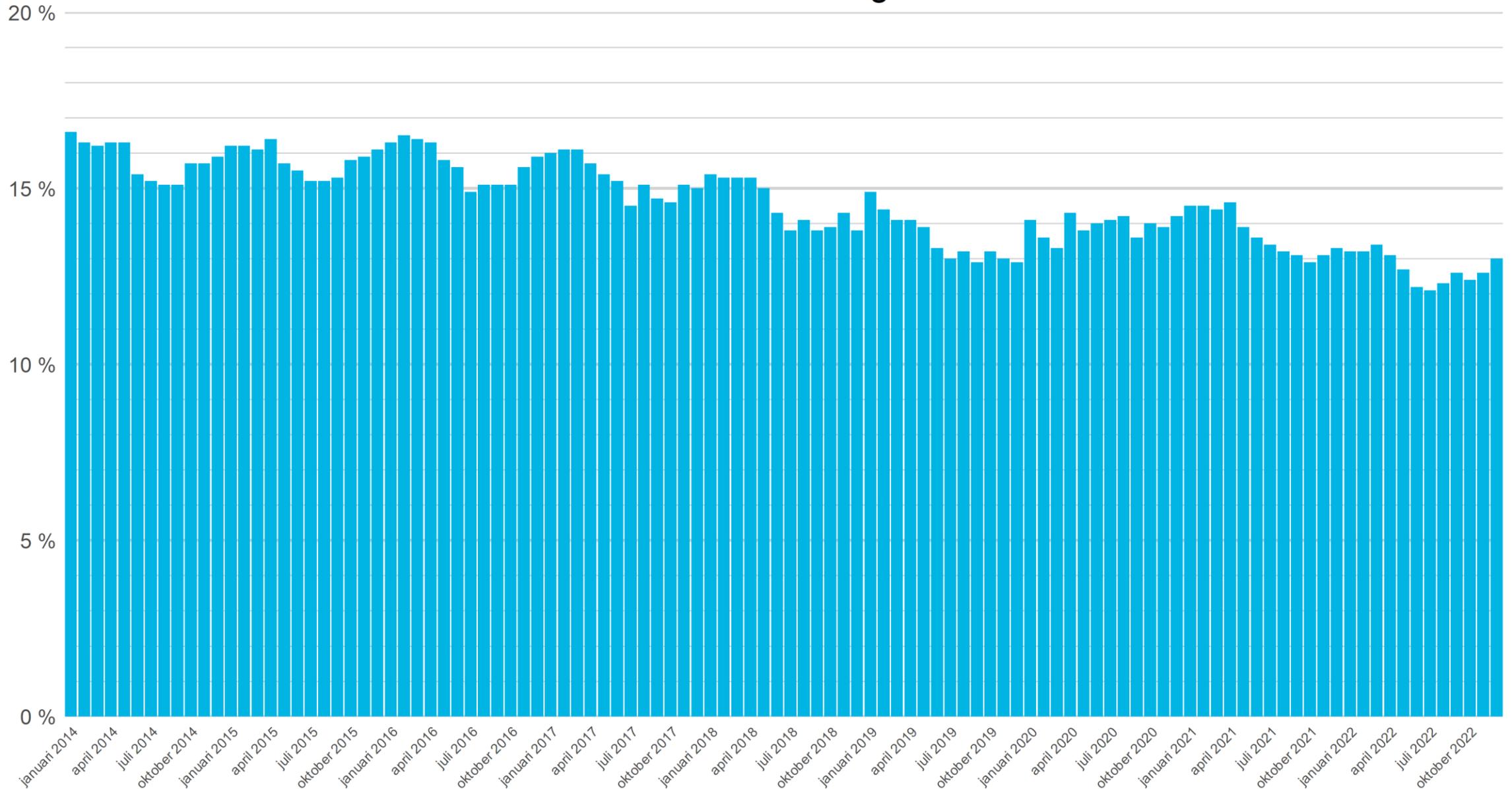

Andel antagna per kön och gymnasieprogram i Dalarna år 2023

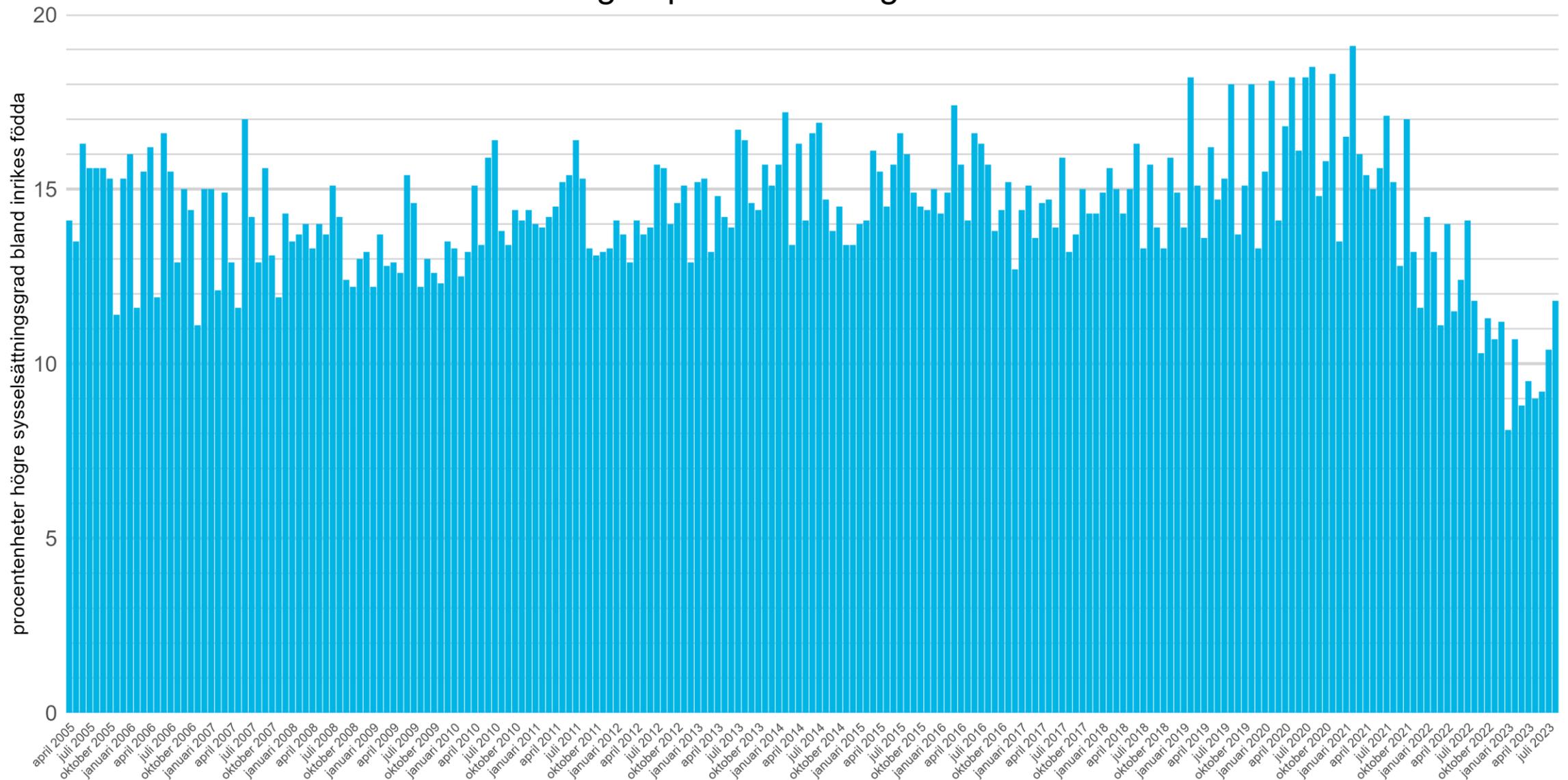
Källa: Gymnasieantagningen, Dalarnas kommunförbund
 Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna
 2023-09-20

Andel helårsekvivalenter av befolkningen 20-64 år i Dalarna

Källa: SCB:s öppna statistikdatabas, Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS)
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

Skillnad i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda (16-64 år) i Sverige april 2005 - augusti 2023

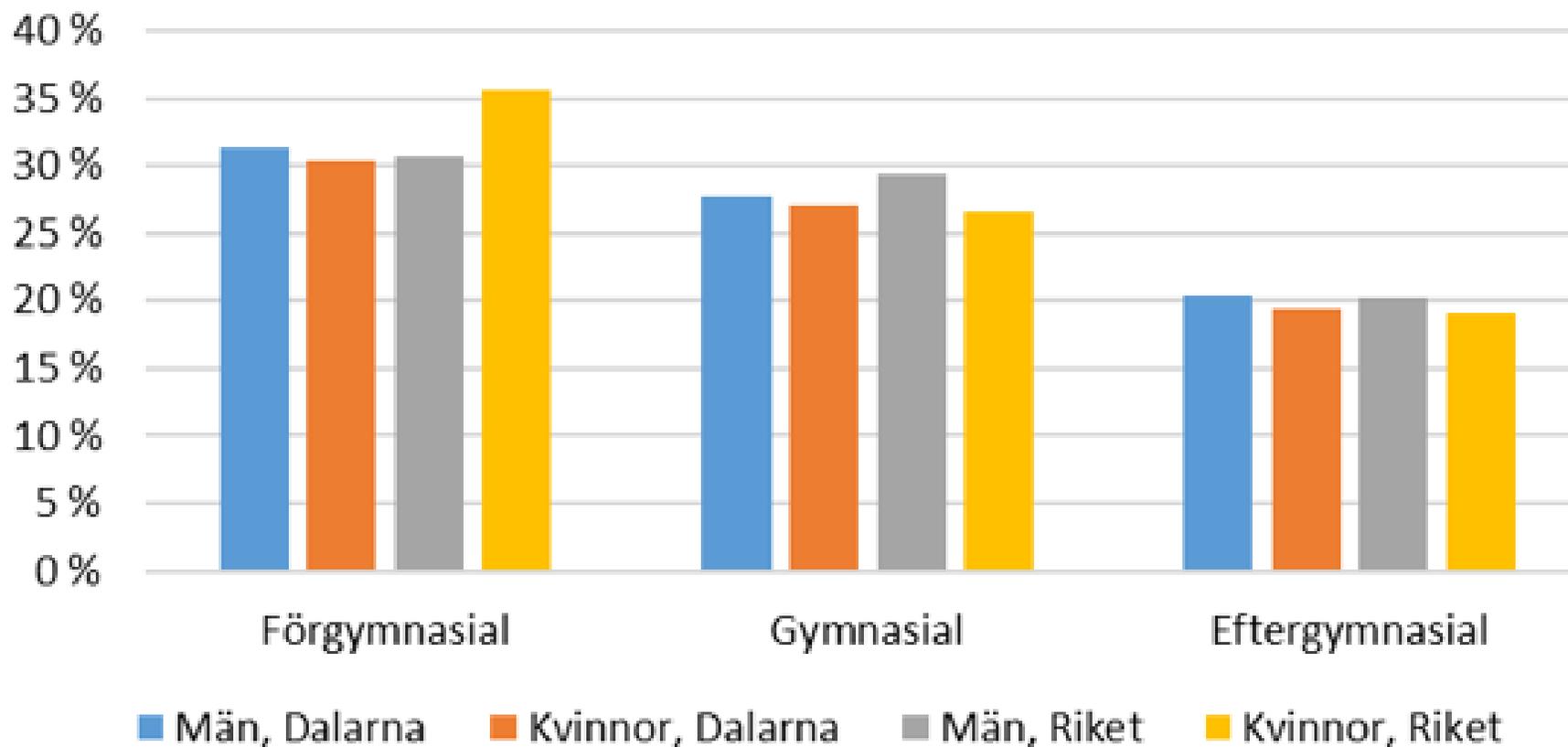
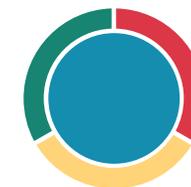
Källa: SCB:s öppna statistikdatabas, Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS)
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

Stora skillnader inom kommunerna

[Socialt hållbara bostadsområden - webbrapport](#)

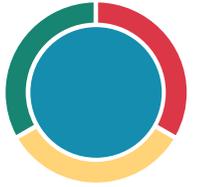
Låg tillit till andra människor (2021)

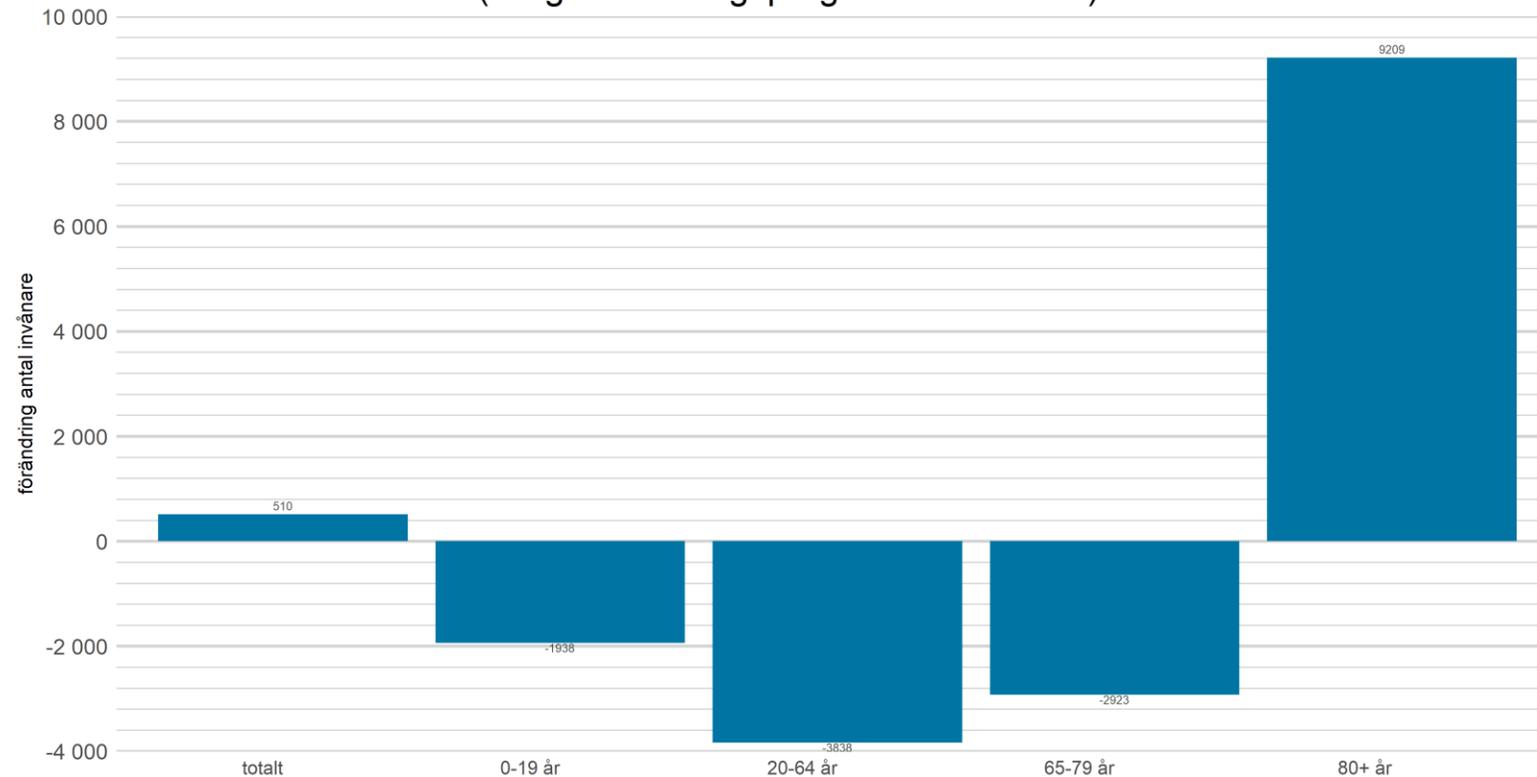
Ett konkurrenskraftigt Dalarna

- ❖ Livskraftigt näringsliv för hållbar tillväxt
- ❖ Väl utvecklad och hållbar transportinfrastruktur
- ❖ En väl fungerande kompetensförsörjning
- ❖ En nyskapande och innovativ region

Befolkningsutveckling i Dalarna

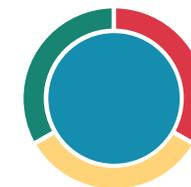
Befolkningsförändring i Dalarnas län 2021-2031
(enligt befolkningsprognos våren 2022)

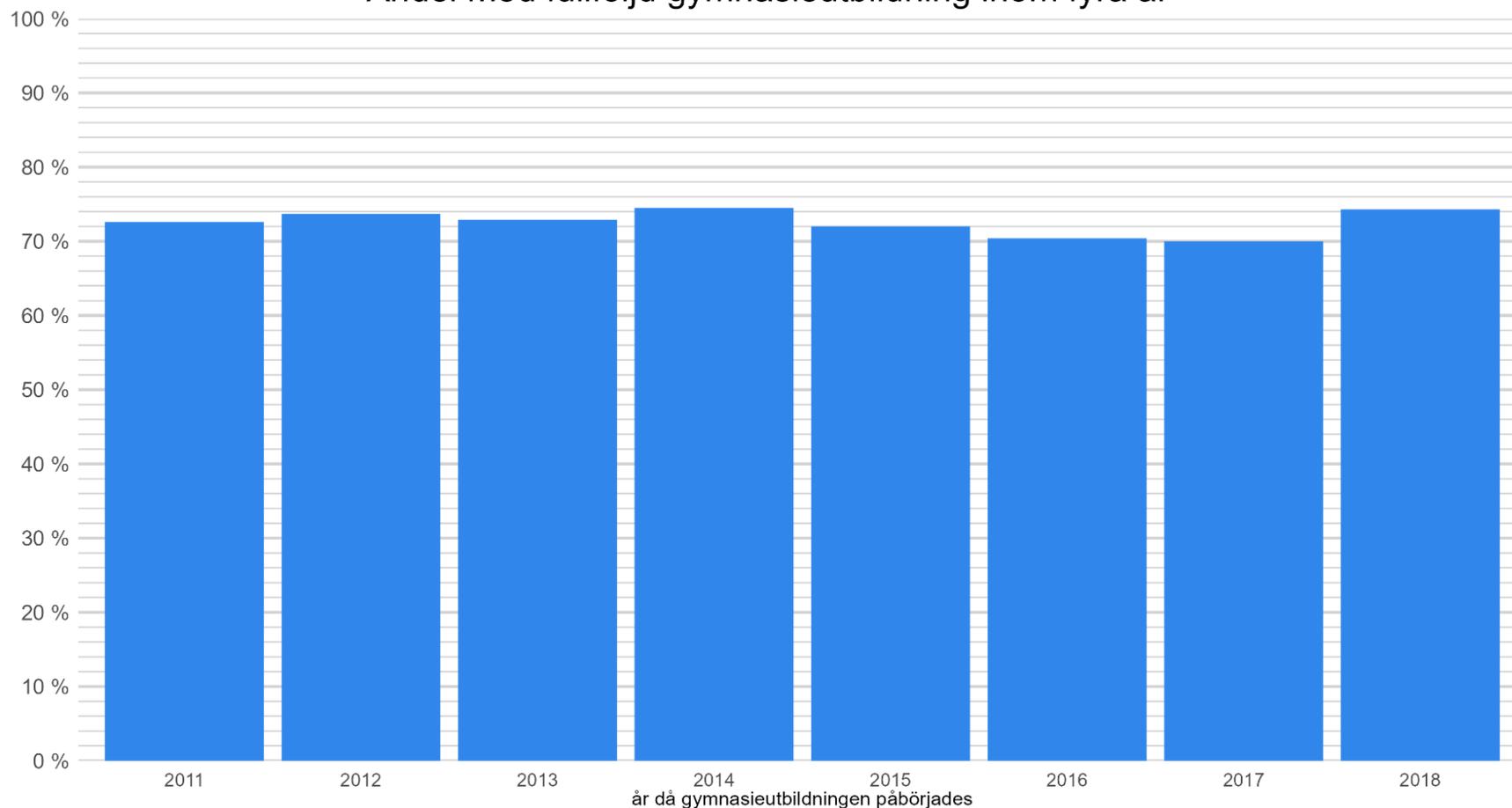
Källa: SCB:s befolkningsprognos
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

Ungdomar som fullföljer gymnasiet i Dalarna

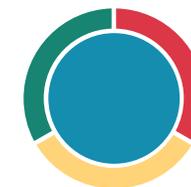
Andel med fullföljd gymnasieutbildning inom fyra år

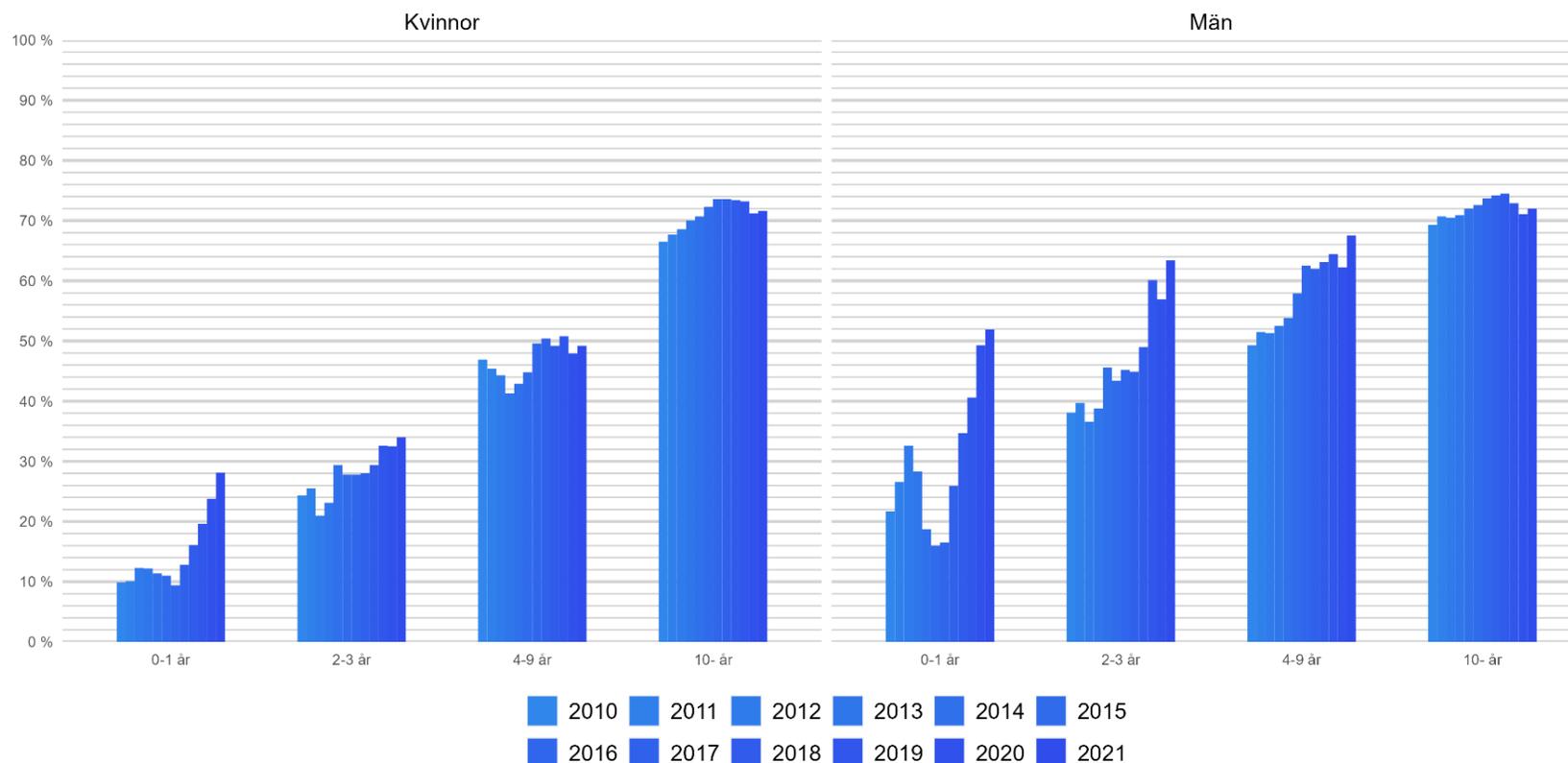
Källa: Skolverket
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

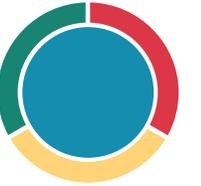
Invandrades etablering på arbetsmarknaden efter vistelsetid

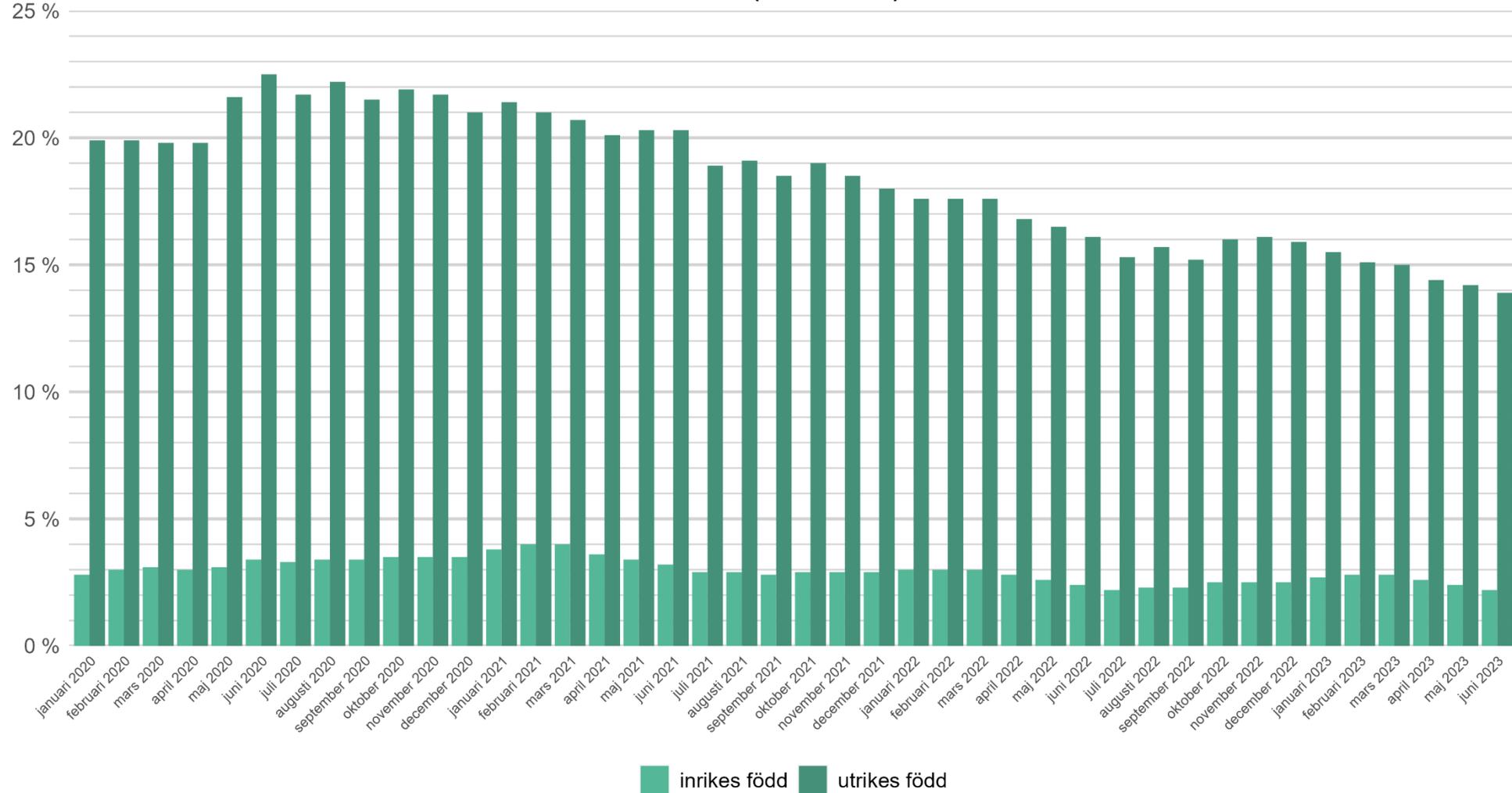
Etablering på arbetsmarknaden efter vistelsetid för nyanlända i Dalarna

Källa: SCB
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna
Diagramförklaring: Andelen etablerade på arbetsmarknaden efter vistelsetid i landet

Andel arbetslösa (20-64 år) i Dalarna

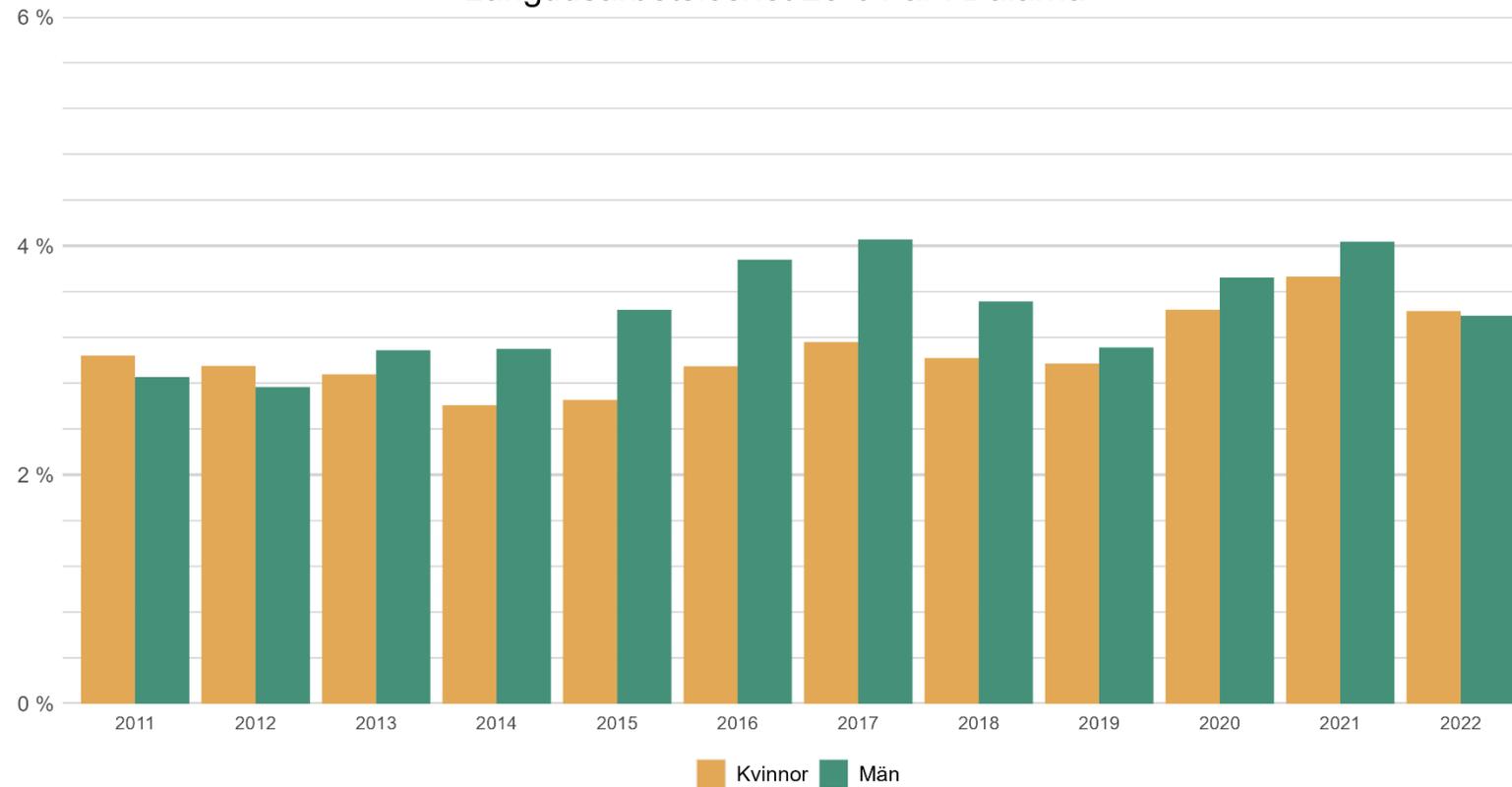
Källa: SCB:s öppna statistikdatabas, Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS)
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

Långtidsarbetslöshet

Långtidsarbetslöshet 25-64 år i Dalarna

Källa: Arbetsförmedlingen (via Kolada)
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna
Diagramförklaring: Som långtidsarbetslös räknas den som har varit öppet arbetslös eller i program med aktivitetsstöd i minst sex månader

Sammanfattningsvis

- Gigantisk utmaning att motverka och hantera klimatförändringar, i Dalarna och i världen i stort
- Stor utmaning med arbetskraftsbrist, i Sverige och i västvärlden
- Klarar vi att hantera den gröna omställningen med bibehållen eller helst ökad sammanhållning i samhället?
- Dalarna i skuggan av norra Sverige

Tack!

peter.moller@regiondalarna.se

www.regiondalarna.se/regionalutveckling

Planera för grön omställning och konkurrenskraft

Några slutsatser

- Den gröna omställningen är nödvändig för vår överlevnad!
- Den gröna industrialiseringen är en del i detta och potentialen i Sverige är stor – även som förebild och gott exempel
- Utmaningarna är många:
 - Kompetensförsörjningen – en fråga om demografi, attraktionskraft och politik
 - Social hållbarhet – bostäder och välfärdssystem
 - Räcker elen – var och hur produceras den?
 - Kritiska råvaror – var och hur produceras de?
 - Landkonflikter
 - Hur påverkas landsbygden utanför pendlingsområdet?
- Samhällsplanering – en nyckel!
- Involvera befolkningen!

Går det att skapa en inkluderande och kontinuerlig process?

(Se separata bilder från Kia Visén, Gagnefs kommun)

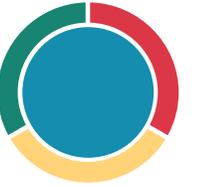
Diskussion i grupper

- Planeringsstrategin – hur/vad gör jag?
- Ett kontinuerligt ÖP-arbete
- Annat som kommit upp under dagen

Avrundning och inför nästa träff

På [Regional utveckling - Region Dalarna](#) hittar du information om Dalastrategin, projekt- och företagsstöd, uppföljning, rapporter, nyhetsbrev och annat.